

Tarieven van de Brugse genealoog Jacobus Antonius Kerchof voor genealogische opzoeken, 1683-1685

JACOBUS ANTONIUS KERCHOF († 1685), priester en kapelaan in de Brugse Onze-Lieve-Vrouwekerk was ook een genealoog die een leven lang opzoeken deed en vele handschriften volschreef. Zijn zeer uitgebreide verzameling stambomen met vele andere documenten daarmee in verband staand, bleef bewaard en werd recent verworven door de Openbare Bibliotheek Brugge¹.

Hij liet zich ook in met opzoeken in opdracht tegen vergoeding. Een onooglijk briefje in een van zijn dossiers geeft ons een inkijkje in de tarieven die hij hanteerde voor zoekingswerk en verplaatsingskosten.

In de laatste jaren van zijn leven was hij begonnen met de opmaak van een genealogie van de familie Billet. Dit voor drie broers, de señors Bartolomeo, Emanuel en Vincente Billet Guerra, wonend in Zuid Spanje te San Lúcar de Barrameda en Puerto Santa Maria. Zij waren zonen van señor Vincente Billet, geboren te Brugge en overleden in San Lúcar. Bij akte voor een Spaanse notaris hadden de broers aan een zekere Abraham Pauwels Toebast uit Gent een volmacht gegeven om opzoeken te doen en deze had op zijn beurt blijkbaar Jacobus Antonius Kerchof aangezocht om een onderzoek in Brugge uit te voeren.

¹ Zie: P. DONCHE en L. VANDAMME, *Een Brugse genealoog aan het werk: de verzameling stambomen van Jacob Antoon Kerchof 1625-1685*, Brugge, 2015.

In Kerchofs verzameling steekt een uitgebreid genealogisch dossier Billet verdeeld over drie mappen². Daarin vonden we ook een door Kerchhof gemaakte berekeningsnota over zijn vergoedingen. Het kleine bladje bevat de volgende tekst:

In ca(us)a Billet: mijn verschot bedraecht			
volgens overgesonden specifica(tie) 21 8bre			
1683			Lb 11-11-10
Voorts 20 voyagen-dagen à ...			
			Lb 24- 0- 0
Voorts 410 heuren besoigne tot			
xij gr ter heure comt			
			20-10- 0
a vj gr ter heure comt			
			10- 5- 0
hierop ontfaen			
			Lb 16- 0- 0
5 jan(ua)rij 1685 noch			
			Lb 6- 0- 0
11-11-10	11-11-10	11-11-10	11-11-10
24- 0- 0	20- 0- 0	24- 0- 0	20- 0- 0
20-10-00	10- 5- 0	10- 5- 0	20-10- 0
-----	-----	-----	-----
56- 1- 10	41-16-10	45-16-10	52- 1-10
16- 0- 0	16- 0- 0	16- 0- 0	16- 0- 0
-----	-----	-----	-----
40- 1-10	25-16-10	29-16-10	36- 1-10

We lezen daar dus dat Kerchhof op 21 september 1683 al eens een rekening gestuurd had (*overgesonden specificatie*) ten bedrage van 11 pond 11 schellingen en 10 groten³ voor zijn al gemaakte en voorgeschoten kosten (*verschot*). Sinds die datum was hij nog eens 20 dagen op verplaatsing geweest en had hij

- 2 P. DONCHE, 'Drie Spaanse broers Villette op zoek naar hun voorouders Billet in Brugge in 1679-1685', in: *Vlaamse Stam*, 57 (2021), p. 158-168; P. DONCHE, 'Van Brugge naar Gent: verre voorouders en verwanten van de Gentse kroniekschrijver Justus Billet (1593-1682)', in: *Vlaamse Stam*, 57 (2021), p. 272-298.
- 3 Een pond (Lb) is 20 schellingen, één schelling 12 groten (1 pond = 240 groten).

ook 410 uur werk verricht. Hij had voor dat tweede luik al een forfaitaire vooruitbetaling van 16 pond ontvangen in afwachting van een gedetailleerde berekening van het geheel der kosten.

Voor de berekening van de nog openstaande schuld lijkt Kerchhof simulaties te maken welk dagtarief voor verplaatsingen en welk uurtarief voor opzoekingen hij zou hanteren. Dit was blijkbaar niet op voorhand afgesproken. Hij wou eerst uitzoeken wat de effecten waren voor twee verschillende dagtarieven voor reizen (1,2 of 1 pond per dag) en twee verschillende uurtarieven voor thuiswerk (12 of 6 groten per uur). Hij maakte dus vier afzonderlijke berekeningen voor de nog openstaande schuld. Het bedrag, naargelang de tarieven schommelde van ongeveer 40 over 36 en 29,8 tot 25,8 pond.

Zo zag hij dat een halvering van zijn uurtarief voor (thuis)werk nadeliger zou zijn (nl. 29-16-10) dan een vermindering met een zesde van zijn dagtarief voor reizen (36-1-10). Op 5 januari 1685 ontving hij nog eens 6 pond voorschot, maar dat was nog altijd maar een fractie van de nog openstaande schuld, welk tarief ook er zou gehanteerd worden⁴.

Maar drie maand na die betaling van 6 pond overleed Kerchhof te Brugge (5 april 1685). Zijn onderzoek was nog niet afgerond en de openstaande schuld ook nog ver van voldaan.

Zijn erfenis moest verdeeld worden onder zijn erfgenamen en om daar zicht op te krijgen werd, zoals gebruikelijk, een uitgebreide 'staat van goed' opgemaakt, afgesloten op 16 augustus 1685⁵. De *rendante* (indienster) van die staat was zijn zuster Marie Kerchhof (weduwe van Frans de Brouckere).

4 Zijn vier berekeningen moeten gemaakt zijn voor die datum, want ze houden nog geen rekening met die 6 pond.

5 BRUGGE, Stadsarchief, Oud archief, 207: *staten van goed*, 2de reeks, 4067, zie P. DONCHE en L. VANDAMME, *Een Brugse genealoog*, p. 16-17.

Zij moest dus onder andere alle 'inschulden' (nog te ontvangen bedragen) en alle 'uitschulden' (nog te betalen bedragen) opsporen die nog hangend waren.

In de staat van goed vinden we dan ook een rubriek betreffende inschulden voor genealogisch onderzoek (F° 32v-33), omschreven als: *Baeten van vacatien ghedaen int upsoucken en(de) maecken van boome van genealogie en(de) vervolgen de processe daerover geresen*. Daar lezen we ook een item betreffende Kerchofs onderzoek over de familie Billet:

... dat voorts de rendante bevynt dat den overleden heeft begonst up te soucken de genealogie van eenen Billet in Spagnien bij ordre van mijn heere Toebast tot Ghendt, ende dat sij f° 80 verso bevynt bij den overleden ontfæen te sijne ter reeckeninghe van sijne vacatien seshien ponden groten ende folio 83 verso noch ses ponden grooten, soo dat de rendante niet en weet ofte anden overleden noch iet goet comt omme de duysterheit vande notitien staende inden hantbouck, als oock dat men niet en bevynt eenighe procuratien, ende dat meer is den selven Toebast seght t' hebben te veele betaelt ende te willen hebben restitutie - dienende oock voor memorie.

Met andere woorden: Kerchhof had in zijn 'handboek', d.i. zijn rekeningboek van gemaakte onkosten en werkuren en ontvangen vergoedingen, genoteerd dat hij van Toebast, de tussenpersoon voor de broers Billet uit Spanje, wel al 16 en later nog eens 6 pond groten ontvangen had, maar voor zijn zuster was het onduidelijk of er daarna nog een openstaande schuld was. Dat wegens de 'duisterheid' van haar broers notities in zijn handboek daaromtrent. Zij vond ook geen *procuratie* (volmachtgeving) voor dit onderzoek en blijkbaar beweerde Toebast inmiddels dat hij te veel zou betaald hebben en vroeg hij om terugbetaling.

Zijn zuster had duidelijk geen weet van haar broers berekeningsnotaatje dat stak in de papieren in zijn dossier Billet, want anders had ze daar kunnen lezen dat er wel degelijk nog altijd een grote openstaande schuld was. Toebast van zijn kant greep blijkbaar Kerchofs overlijden en de onwetendheid van

zijn zuster aan om zijn schuld niet meer te hoeven afbetalen. Hij probeerde zelfs nog om geld teruggestort te krijgen⁶!

Maar keren we nu terug naar de tariefberekenningsnota van Kerchhof en de vraag wat we ons moeten voorstellen bij de bedragen van 1,2 of 1 pond voor een dagverplaatsing en 12 of 6 groten per uur voor opzoekingswerk.

Vooreerst merken we op dat in de twee hoogste tarieven: een dagreisverplaatsing van 1,2 pond (= 288 groten) en een uurtarief van 12 groten/uur, een dagreis equivalent is aan 24 uurvergoedingen. In zijn twee laagste tarieven: dagreis 1 pond; uurtarief 6 gr./u is een dagreis equivalent aan 40 uurvergoedingen. Bij een laag dagreistarief en een hoog uurtarief, nl. dagreis 1 pond en uurtarief 12 gr./u is de dagreis equivalent aan 20 uurtarieven. En ten slotte bij een hoog dagreistarief en een laag uurtarief, nl. dagreis 1,2 pond; uurtarief 6 gr./u is een dagreis zelfs equivalent aan 44 uurtarieven. We zien dus dat in alle tariefschema's dagreisverplaatsingen hoe dan ook flink duurder aangerekend worden dan een dag thuiswerk.

Wat moeten we ons nu voorstellen bij deze tarieven?

Om dit te onderzoeken moet eerst duidelijk zijn of Kerchhofs tarieven in ponden *groten Vlaams* of in ponden *parisis* waren uitgedrukt. Het briefje maakt immers niet duidelijk welke munteenheid hij hanteerde. Die twee munteenheden verschillen met een factor 12: 1 pond *Vlaams* = 12 pond *parisis*. Het lijkt ons niet om ponden *parisis* te gaan, gezien de kleinste eenheid (1/24oste van het pond) in Kerchhof rekeningetje dan allicht *denier* zou genoemd zijn, terwijl hij de afkorting *gr.* (voor *groot*) gebruikt. Dat wordt bevestigd in zijn staat van goed (zie hierboven): daar worden immers de

6 In de *rekeninghe purgatieve* op deze staat van goed van een jaar later (9 augustus 1686) is dit nog steeds *duyster ende onsecker*. In een *tweede ende naerder rekenijnghe op de rekenijnghe purgatieve* van nog eens acht jaar later (9 september 1694) wordt er niets meer over vermeld. Toebast zal vermoedelijk nooit zijn schuld ingelost hebben en zijn bewering van te veel betaald te hebben was misschien een manipulatie om Kerchhofs erfgenamen de lust te benemen verder onderzoek te doen daaromtrent.

bedragen die Toebast al had betaald (die 16 en 6 pond) ook vermeld en ze staan er wel degelijk als *ponden groten* vermeld. Kerchhof hanteerde dus als munteenheid in zijn briefje ponden *groten Vlaams*.

Wat betekenen die bedragen in reële koopkracht?

Om dit uit te maken kunnen we vergelijken met een andere post in de staat van goed. Daar lezen we dat een werkmans die had gewerkt tijdens de openbare verkoop op 17 april 1685 van Kerchofs meubelen aan een dagloon van 4 schellingen (of 48 groten) was vergoed: (f° 36v) *Aen Jan Gilles aerbeijder over sijnnen dienst ghedaen den tijt van twee daeghen als gehouden wierden de venditien van s' overledens meubels ende nogh eenen schell(ing) vier grooten over t' voeren vande boucken naer den Burgh, t' samen bij aff(irmati)e IX s. IIIJ g⁷*. Voor die twee dagen ontving hij dus 9 s. 4 gr. - 1 s. 4 gr. = 8 schellingen of 4 schellingen (48 groten) voor elke dag.

Stel dat deze werkmans in elk van die twee dagen in april gemiddeld 10 uur in de weer was geweest, dan was zijn uurloon 4,8 groten.

Kerchhof in zijn berekeningsnota overwoog ofwel 6 ofwel 12 groten per uur aan te rekenen. Zijn 'billijk' uurtarief schatte hij dus op minimaal een kwart meer tot maximaal 2,5 maal het uurloon van een werkmans. Als hij in een dag ook 10 uur in de weer was geweest, claimde hij tussen de 60 en 120 groten d.i. 0,25 of 0,5 pond groten Vlaams. Verplaatsingskosten, we zeiden het al, werden veel duurder aangerekend, per dag tussen een hele en 1,2 pond groten Vlaams.

Helaas weten we niet welk tarief hij uiteindelijk plande te hanteren bij de eindafrekening. Het zal allicht niet een van de twee uitersten geweest zijn. Rekening houdend met het feit dat, zoals hoger al aangehaald, een halvering van het uurtarief flink nadeliger zou zijn dan een vermindering

7 De openbare verkoop van de meubelen, klederen en lijnwaad was gebeurd op 17 april 1685 (f° 34) en had 129 Lb 14 s. 7 gr. Vlaams opgebracht, zijn bibliotheek was openbaar verkocht op de Burg te Brugge op 12 mei 1685 (f° 34v) en had iets meer dan 39 Lb Vlaams opgebracht.

met een zesde van het dagreistarief, zal hij allicht voor het tweede gekozen hebben, d.i. 12 groten per uur en 1 pond per dagreis. Een uurtarief dus equivalent aan 2,5 maal dit van een werkman.

Kerchhof hanteerde dus voor genealogisch opzoekingswerk voor derden een professioneel uurtarief voor intellectueel werk, zoals een advocaat in zijn tijd zou gedaan hebben. Dit lijkt niet onlogisch: tenslotte was hij bij zijn tijdgenoten bekend als een expert in zijn vak, kende hij Latijn, Frans én Spaans, was hij vertrouwd met eeuwenoude documenten en vond hij vlot de weg in de overheidsinstellingen van zijn tijd en de bewaarplaatsen van hun archief. Hij had ook een uitgebreid netwerk waarin hij correspondeerde met andere genealogen en met wereldlijke of geestelijke functionarissen en in 1683 had hij inmiddels ook al dertig jaar ervaring op de teller.

PIETER DONCHE